

Briuselis, 2020 12 09
SWD(2020) 544 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA
pridedamas prie

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO

kuriuo dėl Europolo bendradarbiavimo su privačiais subjektais, Europolo atliekamo asmens duomenų tvarkymo padedant atlikti nusikalstamų veikų tyrimus ir Europolo vaidmens mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2016/794

{COM(2020) 796 final} - {SEC(2020) 545 final} - {SWD(2020) 543 final}

Santraukos lentelė
Pasiūlymo stiprinti Europolo įgaliojimus (tikslinė Reglamento (ES) 2016/794 peržiūra) poveikio vertinimas
A. Būtinybė imtis veiksmų
Kodėl? Kokia problema sprendžiama?
Europa susiduria su nuolat kintančia saugumo padėtimi, kuriai būdingos kintančios ir vis sudėtingesnės grėsmės saugumui. Nusikaltėliai naudojasi skaitmeninės pertvarkos ir naujų technologijų teikiama privalumais, įskaitant tarpusavio sujungiamumą ir tai, kad ribos tarp fizinio ir skaitmeninio pasaulio tampa neaiškios. Prie to prisideda ir COVID-19 krizė, nes nusikaltėliai, pritaikę savo veikimo būdus ir plėtodami naują nusikalstamą veiklą, suskubo šia krize pasinaudoti. Šios grėsmės peržengia sienas ir apima įvairius nusikaltimus, kuriuos tokiomis aplinkybėmis tampa lengviau vykdyti. Kadangi šiems tarpvalstybiniais saugumo uždaviniams spręsti vien nacionalinio lygmens veiksmų nepakanka, valstybių narių teisėsaugos institucijos, siekdamos kovoti su sunkiais nusikaltimais ir terorizmu, vis dažniau naudojasi Europolo – ES teisėsaugos bendradarbiavimo agentūros – teikiama parama ir ekspertinėmis žiniomis. Dėl naujos grėsmių aplinkos paramos, kurios valstybėms narėms reikia ir kurios jos tikisi iš Europolo, kad galėtų užtikrinti piliečių saugumą, poreikiai keičiasi taip, kaip to nebuvo galima numatyti, kai teisėkūros institucijos derėjosi dėl dabartinių Europolo įgaliojimų, įsigaliojusių 2016 m. (Europolo reglamentas (ES) 2016/794). Pažymėtina, kad yra trys pagrindiniai probleminiai klausimai, kurie visi susiję su kintančiomis grėsmėmis saugumui ir jų nulemtais valstybių narių poreikių veiksmingai kovoti su šiomis grėsmėmis pokyčiais: 1) nepakankamas veiksmingas privačių subjektų ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas siekiant neleisti nusikaltėliams piktnaudžiauti tarpvalstybinėmis paslaugomis; 2) teisėsaugos institucijoms kylantys su didžiais duomenimis susiję sunkumai; 3) teisėsaugai svarbios inovacijų ir mokslinių tyrimų spragos. Tai – didelės problemos, nes jos daro poveikį saugumui. Tai atspindi ir aktyvūs teisėkūros institucijų raginimai imtis veiksmų. Norint spręsti šias problemas, reikia priimti svarbius politinius sprendimus, o tam reikia nuodugniai įvertinti problemos veiksniai, susijusius tikslus, esamas politikos galimybes ir jų poveikį.
Ko siekiama šia iniciatyva?
Reaguojant į neatidėliotinus veiklos poreikius ir teisėkūros institucijų raginimus stiprinti Europolo teikiama paramą, 2020 m. Komisijos darbo programoje buvo paskelbta apie teisėkūros iniciatyvą, skirtą sustiprinti „Europolo įgaliojimus, kad policija galėtų glaudžiau bendradarbiauti operatyviniais klausimais“. Tai vienas pagrindinių 2020 m. liepos mėn. ES saugumo sąjungos strategijos veiksmų. Vadovaujantis politinėse gairėse pateiktu raginimu „padaryti viską, kad apsaugotume savo piliečius“, tikimasi šia iniciatyva sustiprinti Europolą, kad jis padėtų valstybėms narėms užtikrinti piliečių saugumą. Siekiant spręsti tris nustatytas dideles problemas, šia iniciatyva siekiama šių tikslų: 1) I tikslas. Sudaryti sąlygas veiksmingam privačių subjektų ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimui siekiant neleisti nusikaltėliams piktnaudžiauti tarpvalstybinėmis paslaugomis; 2) II tikslas. Sudaryti sąlygas teisėsaugos institucijoms, visapusiškai laikantis pagrindinių teisių, analizuoti didelius ir sudėtingus duomenų rinkinius, kad būtų galima nustatyti tarpvalstybines sąsajas; 3) III tikslas. Sudaryti sąlygas valstybėms narėms naudotis naujomis teisėsaugos technologijomis.
Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda?
Sunkūs nusikaltimai ir terorizmas yra tarpvalstybinio pobūdžio veikos. Todėl negalima veiksmingai su jomis kovoti vien nacionalinio lygmens veiksmais. Dėl šios priežasties, siekdamos kovoti su sunkių nusikaltimų ir terorizmo keliamomis grėsmėmis, valstybės narės nusprendė bendradarbiauti pasitelkdamos ES. Be to, dėl šių kintančių grėsmių saugumui, kurių kyla dėl to, kaip nusikaltėliai naudojami skaitmeninės pertvarkos ir naujų technologijų teikiama privalumais, nacionalinių teisėsaugos institucijų darbui taip pat reikia veiksmingos ES lygmens paramos. ES lygmens veiksmai yra veiksmingas ir efektyvus būdas didinti valstybėms narėms kovojant

su sunkiais nusikaltimais ir terorizmu teikiama paramą, kad jos neatsilikytų nuo šių grėsmių realių.

B. Sprendimai

Kokios su teisėkūra susijusios ir nesusijusios politikos galimybės apsvaistytos? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Kodėl?

Apsvaistyta keletas su teisėkūra susijusių ir nesusijusių politikos galimybių. Po pirminės atrankos, kai tam tikros galimybės turėjo būti atmetos, **nuodugnai įvertintos šios politikos galimybės**:

- I. Politikos galimybės, susijusios su I tikslu „Veiksmingas privačių subjektų ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas“:
 - 1 politikos galimybė. Leisti Europolui tvarkyti tiesiogiai iš privačių subjektų gautus duomenis;
 - 2 politikos galimybė. Leisti Europolui keistis asmens duomenimis su privačiais subjektais jurisdikcijos nustatymo tikslais;
 - 3 politikos galimybė. Leisti Europolui tiesiogiai teikti užklausas privačių subjektų valdomoms duomenų bazėms;
- II. Politikos galimybės, susijusios su II tikslu „Didelių ir sudėtingų duomenų rinkinių analizavimas siekiant nustatyti tarpvalstybines sąsajas“:
 - 4 politikos galimybė. Sudaryti sąlygas Europolui analizuoti didelius ir sudėtingus duomenų rinkinius;
 - 5 politikos galimybė. Nustatyti naują duomenų subjektų (su nusikaltimais nesusijusių asmenų), kurių duomenis Europolas gali tvarkyti, kategoriją;
- III. Politikos galimybės, susijusios su III tikslu „Naujų teisėsaugos technologijų naudojimas“:
 - 6 politikos galimybė. Reglamentuoti Europolo paramą, teikiamą įgyvendinant ES saugumo mokslinių tyrimų programą, Europolo inovacijų laboratorijos veiklą ir Europolo paramą ES inovacijų centrui;
 - 7 politikos galimybė. Sudaryti sąlygas Europolui tvarkyti asmens duomenis inovacijų tikslais tose srityse, kurios yra svarbios jam teikiant paramą teisėsaugos institucijoms.

Nuodugnai įvertinus visų politikos galimybių poveikį, į **tinkamiausių politikos galimybių sąrašą** įtrauktos 2 politikos galimybės, 4 politikos galimybės ir 7 politikos galimybės.

Kas kuriai galimybei pritaria?

Suinteresuotosios šalys iš esmės pritaria Europolo teisinių įgaliojimų stiprinimui siekiant padėti valstybėms narėms užkirsti kelią sunkiems nusikaltimams ir terorizmui ir su jais kovoti. Valstybės narės tinkamiausias politikos galimybes aiškiai palaikė įvairiuose Tarybos forumuose, taip pat 2020 m. spalio mėn. ES vidaus reikalų ministrų deklaracijoje „Dešimt punktų dėl Europolo ateities“ (angl. *Ten points on the Future of Europol*). Valstybės narės taip pat suvokia, koks svarbus veiklos ir procedūrų požiūriu yra nacionalinis suverenitetas teisėsaugos srityje. Europos Parlamentas palaiko svarbų Europolo vaidmenį ir savo 2020 m. liepos mėn. rezoliucijoje priminė, kad „*sustiprinti įgaliojimai turėtų būti neatsiejami nuo tinkamos parlamentinės kontrolės*“. Europos Parlamentas turėtų reikalauti pateikti išsamų pagrindimą, kodėl Europolui reikalingi nauji duomenų tvarkymo pajėgumai, taip pat užtikrinti griežtas duomenų apsaugos priemones. Iš tikrųjų, per diskusijas su visomis suinteresuotosiomis šalimis paaiškėjo, kaip svarbu numatyti tinkamas apsaugos priemones, kad būtų galima užtikrinti pagrindines teises, visų pirma teisę į asmens duomenų apsaugą.

C. Tinkamiausios galimybės poveikis

Kokie būtų tinkamiausių galimybių (jei jų nėra – pagrindinių galimybių) pranašumai?

Tinkamiausių politikos galimybių sąrašas (2 politikos galimybės, 4 politikos galimybės ir 7 politikos galimybės) padėtų **veiksmingai spręsti nustatytas problemas** ir aprūpinti Europolą **tvirtomis priemonėmis ir pajėgumais**, kad būtų galima didinti jo paramą, teikiamą valstybėms narėms kovojant su kylančiomis grėsmėmis, visapusiškai **laikantis pagrindinių teisių**.

Socialiniu ir ekonominiu požiūriu **galutiniai visų tinkamiausių galimybių naudos gavėjai yra piliečiai**, nes jie pajus sumažėjusio nusikalstamumo, mažesnių ekonominių nuostolių ir mažesnių su saugumu susijusių išlaidų

tiesioginę ir netiesioginę naudą. Kalbant apie efektyvumą, **pagrindiniai naudos gavėjai yra nacionalinės teisės saugos institucijos**. Tinkamiausios galimybės padėtų sukurti **reikšmingą masto ekonomiką** ES lygmeniu, nes užduotys, kurios ES lygmeniu gali būti atliekamos veiksmingiau, bus perkeltos iš nacionalinio lygmens į Europolą. Tinkamiausios politikos galimybės suteikia veiksmingų būdų, kaip spręsti uždavinius, kuriuos kitaip reikėtų spręsti patiriant daugiau išlaidų ir taikant 27 individualius nacionalinius sprendimus, arba uždavinius, kurių dėl jų tarpvalstybinio pobūdžio apskritai nepavyktų spręsti nacionaliniu lygmeniu.

Kokios būtų tinkamiausių galimybių (jei jų nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos?

Tinkamiausios politikos galimybės daugiausia susijusios su papildomomis išlaidomis ES lygmeniu, nes užduotys ir paslaugos, kurios ES lygmeniu gali būti atliekamos ir teikiamos veiksmingiau, bus perkeltos iš nacionalinio lygmens į Europolą. Šiuo etapu sudėtinga tiksliai įvertinti kai kurių atskirų politikos galimybių įgyvendinimo išlaidas, visų pirma turint omenyje siūlomos IT infrastruktūros ir sistemų diegimo sudėtingumą. Apskaičiuota, jog siekiant užtikrinti, kad Europolas turėtų būtinų išteklių peržiūrėtiems įgaliojimams vykdyti, visu DFP laikotarpiu reikėtų papildomo maždaug 120–150 mln. EUR biudžeto ir apytiksliai 150 papildomų etatų. Kiek tai sietina su šių politikos galimybių papildomomis išlaidomis nacionaliniu lygmeniu, jas turėtų atsverti papildomų paslaugų, kurias ketina teikti Europolas, nauda. Įmonės neturėtų patirti didelių papildomų išlaidų. Tinkamiausios galimybės nesusijusios su piliečiams ir (arba) vartotojams skirtomis reguliavimo pareigomis, taigi šios suinteresuotosios šalys nepatirs papildomų išlaidų.

Koks bus poveikis verslui, MVĮ ir labai mažoms įmonėms?

Tinkamiausios politikos galimybės neturėtų daryti didelio poveikio įmonėms. Tiesioginį poveikį įmonėms darys tik 2 politikos galimybės (leisti Europolui keisti asmens duomenimis su privačiais subjektais). Šioje srityje įmonės keitimuisi duomenimis su Europolu turės skirti papildomų išteklių, tačiau šias išlaidas atsvers daug sutaupytų lėšų, nes įmonės, keisdamosi duomenimis su Europolu, mažiau išteklių skirs pačių atliekamam atitinkamos nacionalinės jurisdikcijos nustatymui ir bus mažiau atsakingos už riziką. Be to, sumažės įmonių patiriama žala reputacijai, kurią sukelia jų teikiamomis tarpvalstybinėmis paslaugomis piktnaudžiaujantys nusikaltėliai.

Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?

Tinkamiausios politinės galimybės neturėtų daryti didelio poveikio nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams. Valstybės narės bendradarbiavimo su Europolu reikmėms skirs tam tikrų papildomų išteklių, tačiau šias išlaidas daugiausia turėtų atsverti lėšos, kurių bus sutaupyta Europolui valstybėms narėms teikiant patobulintas paslaugas.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?

Visomis tinkamiausiomis politikos galimybėmis Europolui suteikiamas naujas teisinis pagrindas tvarkyti asmens duomenis, todėl šios politikos galimybės daro poveikį pagrindinėms teisėms, visų pirma teisei į asmens duomenų apsaugą (Chartijos 8 straipsnis) ir teisei į privatų gyvenimą (Chartijos 7 straipsnis). Siekiant užtikrinti, kad būtų visapusiškai laikomasi pagrindinių teisių, poveikio vertinime numatyta **išsamiai apsvarstyti poveikį pagrindinėms teisėms** atliekant analizę, grindžiamą **nuodugniu dėl įgyvendinamų politikos galimybių atsirandančių apribojimų naudotis pagrindinėmis teisėmis vertinimu**, kuriame:

- apibūdinamos ankstyvuoju etapu dėl didelio neigiamo poveikio pagrindinėms teisėms atmetos politikos galimybės;
- pateiktas nuoseklus būtinumo ir proporcingumo vertinimas;
- išdėstytos atmetos politikos galimybės, jeigu galima pasirinkti mažiau ribojamo pobūdžio, tačiau tokią pat veiksmingą galimybę, ir
- pateikiamas išsamus visapusiškų apsaugos priemonių, taikytinų įgyvendinant tas politikos galimybes, kai būtina apriboti galimybes naudotis pagrindinėmis teisėmis, taip pat dėl to, kad nėra mažiau ribojamo pobūdžio, tačiau tokios pat veiksmingos galimybės, sąrašas.

Todėl, kalbant apie tinkamiausias politikos galimybes, **griežtai apsiribojama tuo, kas yra būtina ir proporcinga**, ir tokios galimybės apima **būtiną apsaugos priemones**.

D. Tolesni veiksmai

Kada politika bus persvarstoma?

Stebėsena ir vertinimas daugiausia bus atliekami pagal jau taikomus mechanizmus, numatytus šiuo metu galiojančiame Europolio reglamente, visų pirma Europolio reglamento 68 straipsnyje (kas penkerius metus). Be to, tinkamiausios politikos galimybės turėtų apimti nuostatą, pagal kurią reikalaujama praėjus dvejais metams nuo jų įgyvendinimo pradžios atlikti jų poveikio pagrindinėms teisėms vertinimą.